

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning.

Under 1. behandlingen i Folketinget af forslag til lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. (nu lov nr. 310 af 16. maj 1990) tilkendegav kirkeministeren at ville vende tilbage til spørgsmålet om ophævelse af provsteretterne (Folketingstidende 1989-90, bind 13, spalte 5046).

I kommissoriet for ansættelseslovudvalget, der forberedte forslaget til en særlig ansættelseslov på folkekirkens område, blev det – bl.a. foranlediget af den kritik, som fremkom imod de gejstlige domstole i forbindelse med de seneste provsteretsundersøgelser – særligt pålagt udvalget at overveje, om det kunne anses for hensigtsmæssigt at opretholde de gejstlige retter i deres nuværende form. Såfremt dette skønnedes at være tilfældet, anmodedes udvalget om at udarbejde forslag til tidssvarende regler om procesmåden ved disse retter.

I ansættelseslovudvalget og i underudvalget vedrørende præster og provster sad bl.a. repræsentanter for biskopperne, for Den Danske Præsteforening, for Danmarks Provsteforening og for Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer.

Udvalget behandlede disse spørgsmål i sin betænkning (betænkning nr. 1182/1989 angående ansættelse i stillinger i folkekirken m.m.) kapitel 4, side 65 ff. I betænkningens afsnit 4.1. behandles overvejelserne i begyndelsen af dette århundrede om ophævelse af de gejstlige retter. Endvidere omtales udviklingen i de tjenstemandsretlige disciplinærregler for præster. I afsnit 4.3. gives en kort fremstilling af reglerne om de gejstlige retter og deres virkemåde, jf. betænkningen side 70-73.

2. Disciplinærfølgning imod præster og provster.

Disciplinærfølgning af tjenstemandsansatte præster sker som udgangspunkt efter de almindelige regler i tjenstemandslovens kapitel 4 om suspension, disciplinærfølgning og injuriersøgsmål. En præst, der indberettes for en tjenstlig forseelse, skal

have udleveret en fremstilling af sagens faktiske omstændigheder og have lejlighed til skriftligt at udtale sig herom, jf. tjenstemandslovens § 20, stk. 1. Kan sagen herefter ikke slutes med en irettesættelse, advarsel eller mindre bøde, skal en disciplinær undersøgelse ved forhørsleder finde sted, jf. tjenstemandslovens § 24, smh. med §§ 20-22. På det derved fremkomne grundlag afgør kirkeministeren om disciplinær straf er forskyldt, og i bekræftende fald, hvilken straf, der skal pålægges. I almindelighed vil Kirkeministeriet anmode præsidenten for Københavns byret eller præsidenten for vedkommende landsret om at udpege forhørsleder i disciplinærsager vedrørende præster.

Ved tjenstemandslovens § 44, stk. 2, er der imidlertid givet en præst, imod hvem disciplinærsag er indledt, ret til at forlange undersøgelsen henvist til en provsteret. Tilsvarende ret har kirkeministeren fra første færd, jf. samme bestemmelses stk. 1.

3. De gejstlige retter.

De gejstlige retter er provsteretten og landemoderetten. Fra sidstnævnte er der ankemulighed til Højesteret.

Provsteretten er en del af det særlige gejstlige retssystem, der videreførtes efter Reformationen og er opretholdt ved retsplejereformerne i begyndelsen af dette århundrede, jf. retsplejelovens § 1, stk. 2, hvorefter lovens regler ikke finder anvendelse på de gejstlige retter.

Provsteret er gennem adskillige år alene blevet nedsat af kirkeministeren, der også afgør, om provsteretten alene skal undersøge en sag eller tillige pådømme den.

Provsteretten består af den stedlige dommer og provst.

Procesmåden hviler på reglerne for retsplejereformerne i begyndelsen af dette århundrede, dvs. regler, som netop ved retsplejeloven er forladt for de almindelige domstole.

Særligt skal fremhæves, at sagsbehandlingen ved provsteret er skriftlig. Der er ikke vidnepligt, hvilket indebærer, at vidneafhøringer som udgangspunkt skal ske ved de ordinære domstole (hjemting).